

МАЛЮГА Л. Ю.,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
юридичного факультету
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)

УДК 349.2: 331.2 (477)
DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.1-1.32>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АДАПТАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ПРОЦЕСУ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС

Статтю присвячено науковому аналізу актуальних шляхів удосконалення соціального законодавства України на основі стандартів та принципів європейського права як важливої складової частини процесу інтеграції України до ЄС. Наголошено, що сфера соціального захисту є однією з першочергових для реформування, адже держави-члени Європейського Союзу декларують соціальний захист своїх громадян як одну з першооснов існування держави. Автором зроблено висновок, що встановлення тенденцій подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС є актуальним питанням для дослідження, адже це дозволить нам визначити напрями його подальшого розвитку у відповідності до цілей, які сьогодні декларує наша держава. Проаналізовано чинне соціальне законодавство України та наукову літературу на предмет можливості визначення орієнтовних напрямів подальшого розвитку адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС.

У процесі дослідження встановлено основні тенденції адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС, та висвітлено зміст кожної з них. Визначено, що актуальні тенденції розвитку адаптації соціального законодавства до європейського законодавства як складової частини процесу інтеграції України до ЄС передбачають у майбутньому ратифікацію всіх найважливіших європейських документів у сфері соціального захисту населення. Відзначено, що дана тенденція передусім стосується Конвенції Міжнародної організації праці № 102 «Про мінімальні норми соціального забезпечення» та Європейської конвенції про соціальне забезпечення. Окремо підкреслено потребу в ратифікації Європейської соціальної хартії (переглянутої), адже необхідність ратифікації всього змісту даного нормативно-правового акту відзначав навіть Європейський комітет із соціальних прав. Також встановлено, що подальший розвиток адаптації соціального законодавства до європейського законодавства пов'язаний з урахуванням досвіду європейських держав під час розроблення нових законодавчих актів у сфері соціального захисту населення, а також із внесенням змін до вже існуючих. Зроблено висновок, що після здійснення вказаних процедур існуватимуть підстави стверджувати про завершення процесу адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС.

Ключові слова: соціальне законодавство, законодавство ЄС, соціальне законодавство ЄС, позитивний досвід, удосконалення соціального законодавства України, адаптація соціального законодавства України.

Maliuha L. Yu. Current tendencies of development of adaptation of social legislation to the European legislation as a component of the process of integration of Ukraine into the EU

The article is devoted to the scientific analysis of current ways of improving social legislation of Ukraine on the basis of standards and principles of European law as an important component of the process of Ukraine's integration into the EU. It is emphasized that the sphere of social protection is one of the priorities for reform, since the Member States of the European Union declare social protection of their citizens as one of the basic principles of the state's existence. Therefore, we conclude that establishing trends for further adaptation of social legislation of Ukraine to EU legislation is a relevant issue for research, since it will allow us to determine the directions of its further development in accordance with these goals, which are currently declared by our state. The current social legislation of Ukraine and the scientific literature on the possibility of determining the orientational directions of further development of the adaptation of social legislation of Ukraine to the EU legislation is analyzed.

In the course of the research the main tendencies of adaptation of social legislation of Ukraine to the EU legislation are established, and the content of each of them is covered in the article. It is determined that the current tendencies of development of adaptation of social legislation to the European legislation as a component of the process of integration of Ukraine into the EU foresee in the future ratification of all the most important European documents in the field of social protection of the population. It is noted that this tendency is primarily related to the ILO Convention No. 102 "On Minimum Social Security Standards" and the European Convention on Social Security. The need for ratification of the European Social Charter (revised) is particularly emphasized, as even the European Committee on Social Rights has pointed out the need for ratification of the whole content of this legislative act. It is also established that further development of the adaptation of social legislation to the European legislation is connected with taking into account the experience of the European states in the development of new legislation in the field of social protection of the population, as well as amending the existing ones. It is concluded that after the implementation of these procedures, there will be grounds to state that the process of adaptation of social legislation of Ukraine to EU legislation has been completed.

***Key words:** social legislation, EU legislation, EU social legislation, positive experience, improvement of social legislation of Ukraine, adaptation of the social legislation of Ukraine.*

Вступ. Науковці Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України наголошують, що чинна система соціального захисту в Україні страждає вадами, притаманними бідній країні із соціалістичною доктриною: влада прагне надати допомогу надто широкому колу своїх громадян, що далеко виходить за межі фінансових можливостей держави, а безпосередні соціальні виплати є дуже низькими і не запобігають бідності. Неприпустимо високе співвідношення різноманітних соціальних виплат із заробітною платою суперечить настановам населення на активну економічну діяльність і провокує утриманські настрої в суспільстві [1, с. 6–7]. Тому для України важливо якомога швидше наблизити систему соціального захисту населення до тих моделей, які є традиційними для європейських держав. У межах цієї політики важливо продовжити подальшу адаптацію соціального законодавства України до законодавства ЄС. Актуальність дослідження питання тенденцій подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС полягає в тому, що тенденції є тим явищем, що дозволяє нам окреслити напрями його подальшого розвитку і спрогнозувати, яким саме чином у майбутньому будуть вирішені питання, пов'язані з адаптацією.

Дослідження адаптації законодавства України до законодавства ЄС, у тому числі й соціального, здійснювали такі науковці, як: Н.Б. Болотіна, І.З. Брацук, С.В. Гришак, П.М. Лисенко, В.Ф. Москаленко, Н.М. Мужикова, Н.М. Пархоменко, Т.О. Постовалова, О.В. Прилипчук, О.С. Проневич, В.Ф. Пузирний, П.М. Рабинович, О.М. Рим, Л.А. Семиног, Г.О. Слабкий, О.В. Тищенко, О.Ф. Черномаз, М.М. Шумило, О.М. Ярошенко тощо. Проте питання тенденцій подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС залишаються поза увагою науковців і потребують детального вивчення, що свідчить про доцільність дослідження, адже євроінтеграційні прагнення України вимагають приведення вітчизняного законодавства у відповідність до європейських стандартів.

Погоджуючись із висновком ученої Т.О. Постовалової [2, с. 8], що нині одночасно відбувається звільнення соціального права від застарілих та неефективних конструкцій захисту, запозичення в міру необхідності різноманітних концепцій із теорії і практики різних регіонів світу, адаптація їх до внутрішньодержавних особливостей та потреб на сучасному етапі, вважаємо необхідним проведення аналізу напрямів, за якими буде здійснюватися розвиток досліджуваного інституту з метою прогнозування стану соціального законодавства України в майбутньому.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати чинне соціальне законодавство України та наукову літературу на предмет можливих напрямів адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС; визначити актуальні тенденції подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС; спрогнозувати, яким чином можуть бути реалізовані визначені тенденції.

Результати дослідження. Великий тлумачний словник української мови роз'яснює тенденції як «напрямок розвитку чого-небудь» [3, с. 1440]. Тобто в контексті тематики нашого дослідження тенденцію варто роз'яснити як конкретний напрямок розвитку правового регулювання соціального законодавства України під впливом законодавства ЄС. При цьому варто враховувати, що тенденція не є певним довготривалим явищем, а для кожного етапу розвитку соціального законодавства України характерні нові тенденції. Тому в контексті нашого дослідження варто встановити саме актуальні тенденції подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС.

Адаптація законодавства України до законодавства ЄС протягом останніх десятиліть є пріоритетною складовою частиною процесу інтеграції до Європейського Союзу, що також є пріоритетним напрямом української політики. У статті 46 Конституції України [4] визначено право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з не залежних від них обставин, старості та в інших випадках, передбачених законом; це право є невід'ємним правом людини і займає одну із ключових позицій в її повсякденному житті. Тож очевидно, що для його забезпечення держава зобов'язана створити необхідні для того умови, в тому числі й удосконалювати правове регулювання у цій сфері як шляхом адаптації законодавства України до законодавства ЄС, так і підвищуючи ефективність управління цією сферою.

У статті 114 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. [5] Україна взяла на себе обов'язок забезпечити, щоб існуючі закони та майбутнє законодавство поступово досягли сумісності з *acquis* ЄС. Хоча у частині 2 цієї статті встановлено посилення на Додаток XVII цієї Угоди, в якому визначено, що нормативно-правове наближення між Сторонами здійснюється в таких секторах: фінансові послуги, телекомунікаційні послуги, поштові та кур'єрські послуги, послуги з міжнародних морських перевезень, втім очевидно, що лише перерахованими сферами адаптація законодавства не має обмежуватись, а тому з огляду на ці норми не можна зробити однозначний висновок про те, що адаптація соціального законодавства України до законодавства ЄС не є пріоритетним напрямом зовнішньої політики нашої держави.

Для виділення тенденцій подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС варто було б звернутись до Загальнодержавної програми адаптації зако-

нодавства України до законодавства Європейського Союзу, прийнятої ще 18.03.2004 р. [6]. Так, згідно з її Розділом V, на першому етапі виконання Програми пріоритетними сферами, в яких здійснюється адаптація законодавства України, є сфери, визначені статтею 51 Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. [7]. Дана Угода сьогодні вже втратила чинність, але разом із тим перелік зазначених сфер досі залишається актуальним, адже сама Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу все ще зберігає чинність. Серед перерахованих у Розділі V програми сфер соціальна сфера не визначена безпосередньо, але законодавець виокремив низку близьких до неї галузей, наприклад, охорону праці, фінансові послуги чи охорону здоров'я та життя людей. На кожну із зазначених сфер сфера соціального забезпечення здійснює свій вплив, і при цьому такий вплив є двостороннім. Тобто зробимо висновок про те, що Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу не встановлює безпосередньо тенденції подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС, але разом із тим адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу у сферах охорони праці, фінансових послуг чи охорони здоров'я та життя людей вплине і на соціальний захист громадян та зумовить необхідність внесення змін до соціального законодавства нашої держави.

Так, законодавство України про соціальний захист до законодавства ЄС потребує ратифікації окремих конвенцій МОП, які регулюють питання у сфері соціального захисту, охорони праці тощо [8, с. 130]. Основні європейські стандарти у сфері соціального захисту визначені в таких документах, як: Конвенція про мінімальні норми соціального забезпечення (від 28 червня 1952 року) [9], Європейська конвенція про соціальну і медичну допомогу (від 11 грудня 1953 року) [10], Європейська конвенція про соціальне забезпечення (від 14 грудня 1972 року) [11], Хартія фундаментальних прав Європейського Союзу (від 7 грудня 2000 року) [12], Європейська соціальна хартія (переглянута) (від 3 травня 1996 року) [13]. Із цього приводу потрібно зазначити, що ряд із цих основоположних документів не ратифікований нашою державою чи ратифікований частково (наприклад, Європейська конвенція про соціальну і медичну допомогу). Найявною проблемою сучасного стану вітчизняного законодавства про соціальне забезпечення є невідповідність законодавства України в частині мінімальних норм соціального забезпечення нормам Конвенції про мінімальні норми соціального забезпечення, інших конвенцій МОП, нормам Європейського кодексу соціального забезпечення, міжнародним нормам, і це зумовлює потребу негайних законодавчих змін.

Саме тому першою з тенденцій подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС визначимо ратифікацію Україною всіх основних європейських стандартів у сфері соціального захисту, а також приведення у відповідність мінімальних норм соціального забезпечення до міжнародних норм. Актуальність цієї тенденції посилюється тим, що згідно з положеннями Європейської соціальної хартії (переглянутої) [13] Україна взяла на себе зобов'язання перед Європейським Союзом створити правову основу для проведення реформ у соціальній сфері та внести відповідні зміни до національного законодавства. Також під час ратифікації Україною визначено, які саме пункти Хартії вона вибирала для ратифікації, тому відповідно до цього держава має і звітувати окремо щодо виконання зобов'язань. Наразі можна зробити висновок, що дану вимогу Україна все ще не виконала, тому взятє зобов'язання дозволяє визначити даний напрям як одну із тенденцій.

Із вищенаведеним безпосередньо пов'язана інша тенденція, яку, на нашу думку, необхідно виділити в контексті подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС – тенденція виконання вимог Європейської соціальної хартії (переглянутої) [13]. Так, ратифікація Європейської соціальної хартії, згідно із Законом України від 14.09.2006 р. № 137-V [14], мала досить вибіркового характеру, і, як наслідок, низка статей, що регулюють сферу соціального забезпечення, не були ратифіковані. Тому сьогодні відсутні умови для їх реалізації. Наприклад, Україна так і не взяла на себе зобов'язання, передбачені в частинах 1 та 2 статті 12 Європейської соціальної хартії (переглянутої) [13], в яких

вказано, що з метою забезпечення ефективного здійснення права на соціальне забезпечення Сторони зобов'язуються: 1) започаткувати систему соціального забезпечення або підтримувати її функціонування; 2) підтримувати систему соціального забезпечення на задовільному рівні, принаймні на такому, який дорівнює рівню, необхідному для ратифікації Європейського кодексу соціального забезпечення. Так само не ратифіковано статтю 13 даного нормативно-правового акту, згідно з якою Україна мала б забезпечити, щоб будь-якій малозабезпеченій особі, яка неспроможна отримати достатніх коштів своїми власними зусиллями або з інших джерел, зокрема за рахунок допомоги із соціального забезпечення, надавалась належна допомога, а у разі захворювання забезпечувався догляд, якого вимагає стан її здоров'я; щоб політичні або соціальні права осіб, які отримують таку допомогу, на цій підставі не обмежувалися; передбачити, що кожна людина може отримувати у відповідних державних чи приватних службах такі поради та персональну допомогу, які можуть бути необхідними для запобігання виникненню особистого або сімейного нужденного становища, для його подолання чи полегшення.

Так, Європейський комітет із соціальних прав у своїх висновках зауважив про те, що існують недоліки національного законодавства у контексті його невідповідності положенням Європейської соціальної хартії (переглянутої) [15]. Однак ці зауваження дотепер не були усунуті Україною. Зокрема, не відповідають переглянутій Хартії такі положення, як положення п. 7 «Робота в нічний час ст. 2 «Право на справедливі умови праці», адже у законодавстві немає норми про обов'язкові медичне обстеження осіб, які зайняті на роботах у нічний час, а також недоліки, які не відповідають п. 5 «Обмеження на відрахування із заробітної плати» ст. 4 «Право на справедливий винагороду», оскільки розмір відрахування із заробітної плати не є розумним і може позбавити працівників і членів їхніх сімей коштів, необхідних для існування [8, с. 130]. Беручи до уваги те, що на сучасному етапі розвитку України ці зауваження не усунуті, це призупиняє процес адаптації законодавства України до законодавства ЄС та реформування до європейських стандартів, а також зумовлює необхідність їх здійснення.

Разом із тим варто врахувати, що у зв'язку із прийняттям Закону України «Про внесення зміни до пункту 2 Закону України «Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої)»» від 17.05.2017 р. № 2034-VIII [17] окремі положення Європейської соціальної хартії (переглянутої) [15] було додатково ратифіковано. Це означає, що виконання вимог Європейської соціальної хартії (переглянутої) дійсно є тенденцією подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС, і, враховуючи, що навіть Європейський комітет із соціальних прав відзначав необхідність ратифікації всього змісту даного нормативно-правового акту, в майбутньому вітчизняний законодавець має це здійснити.

Ще одна тенденція, на яку варто звернути увагу в контексті подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС, є урахування досвіду європейських держав під час законотворення. Із перших років після проголошення незалежності Україна у здійсненні законотворення спиралась на законодавство інших держав, що можна було пояснити відсутністю такого досвіду. У результаті більшість законопроектів, які вносились на розгляд парламенту, були просто запозичені із законодавства інших країн, здебільшого Росії [16, с. 143–144]. З часом підходи до законотворення в нашій державі змінилися. Законодавець почав попередньо вивчати наукову концепцію, яку законопроект повинен конкретизувати. Як наслідок, у подальшому більшість законопроектів уже враховували повну оцінку всіх факторів та чинників, що зумовлювали необхідність їх розроблення. Разом із тим на сучасному етапі в умовах євроінтеграційних прагнень України практика врахування досвіду законотворення інших, передусім європейських, держав знову є актуальною.

Таким чином, на сучасному етапі розвитку національного соціального законодавства актуальними тенденціями подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС є:

1. Ратифікація Україною всіх основних європейських стандартів у сфері соціального захисту, а також приведення у відповідність мінімальних норм соціального забезпечення

до міжнародних норм – дана тенденція передусім стосується Конвенції Міжнародної організації праці № 102 «Про мінімальні норми соціального забезпечення» [9] та Європейської конвенції про соціальне забезпечення [11]. Даний напрям є найважливішим серед тенденцій подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС. Його важливість зумовлена тим, що приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire* являє собою адаптацію їхніх положень до законодавства ЄС. Тобто фактично здійснивши адаптацію соціального законодавства України до законодавства ЄС, законодавець забезпечує однакове регулювання різноманітних питань, пов'язаних із соціальним забезпеченням населення.

Адаптація соціального законодавства України до законодавства ЄС може здійснюватися в тому числі й у формі ратифікації. Ратифікацією є надання згоди уповноваженим органом законодавчої влади на обов'язковість міжнародного документа, внаслідок чого міжнародний документ стає частиною національного законодавства. Згідно зі статтею 9 Закону України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р. № 1906-IV [18], ратифікація міжнародного законодавства в Україні здійснюється шляхом прийняття закону про ратифікацію. Тобто прийнявши законодавчий акт про ратифікацію того чи іншого міжнародного документу, законодавець фактично забезпечує його віднесення до актів національного законодавства та надає його нормам загальнообов'язкового характеру на території нашої держави. Наше дослідження засвідчило, що низка міжнародних нормативно-правових актів, які мали би бути частиною національного законодавства, сьогодні не є такими, або ж щодо них здійснено часткову ратифікацію. Очевидно, що адаптація соціального законодавства України до законодавства ЄС не може бути завершена до тих пір, поки однакові питання соціального забезпечення населення в Україні та у європейських державах урегулюються по-різному. А отже, на сучасному етапі важливо, щоб усі загальноприйняті нормативно-правові акти, які регламентують соціальне забезпечення населення у країнах ЄС, були прийняті і в Україні.

А тому реалізацію даної тенденції вбачаємо у прийнятті таких нормативно-правових актів, які ратифікують міжнародні нормативно-правові акти, котрі являють собою частину соціального законодавства ЄС, зокрема, Конвенції Міжнародної організації праці № 102 «Про мінімальні норми соціального забезпечення» [9] та Європейської конвенції про соціальне забезпечення [11].

2. Виконання вимог Європейської соціальної хартії (переглянутої) – дану тенденцію варто відокремити від попередньої з огляду на те, що необхідність ратифікації всього змісту даного нормативно-правового акту відзначав навіть Європейський комітет із соціальних прав.

Так, Європейська соціальна хартія (переглянута) є особливим міжнародним договором, адже вона являє собою договір, укладений європейськими державами, який встановлює досягнення домовленості між ними щодо врегулювання найголовніших питань, пов'язаних із соціальним забезпеченням населення. Саме тому вона є ратифікованою більшістю держав-членів Ради Європи. Україна також здійснила ратифікацію даного нормативно-правового акту, проте не всього його змісту, а лише частини. Саме цим і зумовлена необхідність адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС, адже в багатьох моментах законодавство нашої держави суперечить положенням Хартії або ж урегулює соціальне забезпечення населення інакше. До тих пір, поки такий стан речей зберігатиметься, не можна буде стверджувати про завершення процесу адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС.

Ратифікацію частини Європейської соціальної хартії (переглянутої) було здійснено шляхом прийняття Закону України «Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої)» від 14.09.2006 р. № 137-V [14]. При цьому в статті 2 даного нормативно-правового акта чітко перераховано, які норми Хартії стали частиною національного законодавства України. Саме тому зазначена тенденція має бути реалізована шляхом внесення змін до Закону України «Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої)» від 14.09.2006 р. № 137-V [14] і, відповідно, охоплення її змістом усього змісту Європейської

соціальної хартії (переглянутої) [13]. При цьому, як стверджується на науковому рівні, реалізація цієї тенденції є необхідною та цілком ймовірною.

3. Урахування досвіду європейських держав під час розроблення нових законодавчих актів у сфері соціального захисту населення, а також внесення змін до вже існуючих.

Дана тенденція полягає в тому, що історично Україна дуже часто зверталась до законодавства інших держав із метою запозичення тих чи інших ідей під час законотворення. Із часом вітчизняний законодавець почав діяти в більшій мірі самостійно. Проте натепер практика перейняття досвіду інших держав знову є актуальною. Перш за все варто зауважити, що соціальне законодавство держав-членів ЄС урахує всі основні стандарти та принципи, до яких варто адаптувати законодавство України. Тобто, враховуючи певні ідеї зарубіжного законотворця, можна дійсно наблизити вітчизняне соціальне законодавство до європейського рівня. Окрім того, безспірним є той факт, що європейські держави є соціальними не лише на папері, а й на практиці. Україна ж у свою чергу в більшій мірі даний статус декларує, аніж йому відповідає.

Деякі європейські держави розпочали свій розвиток фактично з тієї ж початкової точки, що й Україна, наприклад, країни Прибалтики (Латвія, Литва, Естонія), і при цьому вони досягли значно якісніших результатів у питанні соціального забезпечення населення. Деякі держави (наприклад, Франція, Федеративна Республіка Німеччина чи Швейцарія) є в соціальному аспекті взірцями для будь-якої іншої держави. Саме тому, на наше переконання, тенденція врахування досвіду європейських держав під час розроблення нових законодавчих актів, а також внесення змін до вже існуючих у сфері соціального захисту населення і сьогодні зберігає свою актуальність.

Висновки. Здійснюючи підсумування дослідження актуальних тенденцій подальшої адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС, варто зробити висновок про те, що вони пов'язуються з подальшим здійсненням процедури надання міжнародним нормативно-правовим актам обов'язкового характеру на території нашої держави. Як засвідчило наше дослідження, на сьогодні в Україні велика кількість міжнародних нормативно-правових актів дійсно є частиною національного законодавства. Але при цьому варто враховувати, що не кожен із них ратифікований у повному обсязі, а також щодо низки міжнародних документів законодавець досі не надав згоду щодо їх віднесення до законодавства України. Саме тому основні тенденції адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС передбачають у майбутньому ратифікацію всіх найважливіших європейських документів у сфері соціального забезпечення населення. Після здійснення таких процедур існуватимуть підстави стверджувати про завершення процесу адаптації соціального законодавства України до законодавства ЄС.

Список використаних джерел:

1. Соціальний захист населення України : монографія / авт. кол. : І.Ф. Гнибіденко та ін. ; за ред. В.М. Вакулєнка, М.К. Орлатого. Київ : ПАДУ, 2009. 184 с.
2. Поставалова Т.А. Социальное право Европейского Союза: теория и практика : монография. Москва : Проспект, 2016. 384 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
4. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Міжнародний документ від 27.06.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Т 1. С. 83. Ст. 2125.
6. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 29. Ст. 367.

7. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами: Міжнародний документ від 14.06.1994. *Офіційний вісник України*. 2006. № 24. С. 203. Ст. 1794.
8. Мальога Л.Ю. Проблеми адаптації законодавства України у сфері соціального захисту до законодавства Європейського Союзу. *Науковий вісник Херсонського університету. Серія «Юридичні науки»*. 2017. Випуск 2. Том 1. С. 128–131.
9. Конвенція про мінімальні норми соціального забезпечення: Міжнародний документ від 28.06.1952 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 36. С. 5.
10. Європейська конвенція про соціальну та медичну допомогу та Протокол до неї: Міжнародний документ від 11.12.1953 р. № ETS N 14. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_649
11. Європейська конвенція про соціальне забезпечення: Міжнародний документ від 14.12.1972 р. № ETS N 78. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_581
12. Хартія основних прав Європейського Союзу: Міжнародний документ від 07.12.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524
13. Європейська соціальна хартія (переглянута): Міжнародний документ від 03.05.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2007 р. № 51. С. 2096.
14. Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої): Закон України від 14.09.2006 р. № 137-V. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2006. № 43. Ст. 418.
15. December 2010. European Social Charter (revised). European Committee of Social Rights. Conclusions 2010 (UKRAINE). Articles 2, 4, 5, 6, 21, 22, 26, 28 and 29 of the Revised Charter. URL: [https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/national-reports#{"13417429":42}](https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/national-reports#{) (дата звернення: 26.07.2019)
16. Погорелова З.О. Проблемні питання законопроектування в контексті українського та міжнародного досвіду. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2015. Вип. 32 (1). С. 140–145.
17. Про внесення зміни до пункту 2 Закону України «Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої)»: Закон України від 17.05.2017 р. № 2034-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 24. Ст. 279.
18. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 50. Ст. 540.

